

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - SKAP - Sveriges kompositörer och textförfattare - Federationen Svenska Musiker - Teaterförbundet/för scen och film - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

Stockholm den 17 september 2015

Landstinget Sörmland
Mikael Palo, Kultur- & utbildningschef
Box 314
611 26 NYKÖPING

KLYS synpunkter på remissversionen av Landstinget Sörmlands kulturhandlingsplan för 2016

KLYS har tagit del av Landstinget Sörmlands handlingsplan för kulturområdet 2016 och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövarers Samarbetsnämnd – företräder via sina 15 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. Samverkansmodellens inträde i den svenska kulturpolitiken har, förutom ett nytt sätt att fördela statliga bidrag till regional kulturverksamhet, inneburit en etablering av en ny kulturpolitisk karta där samverkan och dialog på alla plan är satt i fokus: mellan stat, region och kommun och där också det professionella kulturlivet och civilsamhället ska delta i dialogen.

Enligt förordningen ska de regionala kulturplanerna tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”. Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, d v s att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. KLYS verkar också för att mindre samråd, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer från KLYS. (Se bilaga till vårt remissvar 2014 på kulturplanen.)

Bland KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t.ex. i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

Här nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden, när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning. Hur kan man stödja de redan yrkesverksamma som vill vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vad har regionen för utvecklingsmål för regionöverskridande verksamhet?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

2 Generella utgångspunkter

Handlingsplanen för 2016 är en del av Sörmlands kulturplan för perioden 1 januari 2015 till 31 december 2017.

3 Begrepp och definitioner

KLYS förespråkar att regionerna i sina kulturplaner och handlingsplaner skiljer på begreppen "kulturutövare" och "kulturskapare" och generellt använder begreppet "professionell kulturskapare", alternativt "yrkesverksam kulturskapare" eller "konstnärligt yrkesverksam" när man talar om konstnärligt skapande yrkesutövare. Det är för tydlighetens skull viktigt att i skrivningarna genomgående sätta ordet professionell framför kulturskapare, och inte slentrianmässigt tala om enbart "kulturskapare". KLYS betonar detta för att vi ofta stöter på formuleringar och resonemang där man underlåter att tydligt skilja på amatörmässig eller ideell kulturverksamhet och professionellt kulturskapande.

I Sörmlands handlingsplan för kulturen saknar vi begreppet "professionell kulturskapare".

4 Samverkan och samråd

KLYS värdesätter att Landstinget Sörmland hittills har arbetat med referensgrupper för att utveckla regionala insatser på respektive konstområde. Vi välkomnar att man i handlingsplanen uttalat påpekar att man ska "säkerställa att alla kultur- och konstområden företräds i referensgrupper eller liknande dialogformer". Vi önskar emellertid att man tydliggör skrivningen och förklarar vad som handlar om det professionella kulturlivet och de yrkesverkamma kulturskaparna, och vad som gäller dialoger med amatörrelaterade och ideella kulturverksamheter.

Som ovan nämnts förespråkar KLYS generellt sett att alla regioner och landsting inrättar ett konstområdesövergripande kulturskaparsamråd med representanter för varje konstart, både från det fria professionella kulturlivet och de regionala institutionerna. Det bör budgeteras för att deltagarna arvoderas för sina möten och att man träffas 2-3 gånger per år. Det finns ett mervärde just i formaliserade konstområdesövergripande erfarenhetsutbyten, och att företrädare för både kulturförvaltningen, kulturinstitutionerna och de fria professionella kulturskaparna möts.

Vi önskar en precisering av punkten "Initiera samarbetsprojekt mellan landsting, kommuner och kulturaktörer i länet". Frågan är vem det är som ska initiera de nämnda samarbetsprojekten, och vilka projekt det handlar om. Även sista punkten i avsnittet om samverkan och samråd är oklar. Vem är det som ska söka finansiering?

Vi ser för övrigt gärna att Landstinget Sörmland framöver presenterar en lista över alla samrådsprocesser under 2015-16 med dialogmöten överskådligt med datum, plats och tema/konstområde. Förslagsvis i sin enkelhet på webbsidan.

5 Kulturpolitiska utgångspunkter

5.1 Regionala mål, riktlinjer och prioriteringar

KLYS sympatiserar med stora delar av Sörmlands kulturplans målbild och konkreta formuleringar i beskrivningen av syftet med målbilden, bl.a. "Kultur bidrar till demokratiskt medvetenhet och kritiskt tänkande". Emellertid saknar vi skrivningar om konstens egenvärde och Sörmlands förutsättningar för att ett professionellt kulturliv ska kunna existera och utvecklas i länet. Vi finner att målbilden lider av en aspektpolitisk slagsida där tillgänglighets- och upplevelseperspektiv kommer i fokus framför konstnärliga verksamhetsperspektiv.

Vi dessutom påpeka faran i att tala om vad som är "relevant för Sörmland". Självfallet skriver vi under på att kulturlivet ska vara relevant för medborgarna i länet på olika sätt, men risken finns att brukarperspektivet överskuggar konstens egenvärde och ett oavhängigt professionellt konstnärligt skapande i länet. I detta avseende blir det extra viktigt att man i handlingsplanen nämner och understryker vikten av att upprätthålla principen om armlängds avstånd i den regionala kulturpolitiken när det gäller både hur politiken och tjänstemannanivån förhåller sig till det professionella kulturlivet i länet. Det vore således på sin plats med konkreta skrivningar om denna princip i handlingsplanen.

6 Tvärspektoriella perspektiv i kulturplanen

Vi finner det positivt att man här betonar kulturens egenvärde, men som ovan påpekas borde sådana skrivningar läggas in även i beskrivningen av syftet med målbilden.

Vidare ser KLYS mycket positivt på att man lyfter fram kulturskaparnas villkor som ett särskilt område att arbeta med under kulturplaneperioden. Vi önskar som sagt att man i skrivningen betonar att det handlar om "professionella kulturskapares villkor". Vi ser positivt på att man vill förbättra dialogen med kulturskapare genom att samordna dialogprocesserna med kommunerna.

KLYS önskar få mer information framöver om arbetet med att undersöka "förutsättningarna för att kunna erbjuda ett stöd sökbart för länets etablerade kulturskapare med andra verksamhetsformer".

KLYS finner det värdefullt att man tar upp frågan om att via en webbsida kartlägga och synliggöra länets professionella kulturliv och yrkesverksamma kulturskapare.

Det är bra att KKN-frågor kommer upp på agendan och att interregionala perspektiv framhävs. Vi ser fram emot att framöver ta del av utvecklingen av interregionala kultursatsningar och KKN-projekt och samarbeten som initieras av såväl Sörmland som angränsande regioner.

7 Synpunkter gällande de specifika konstområdena

7.1 Professionell teater-, dans- och musikverksamhet

KLYS välkomnar att Landstinget Sörmland generellt uttrycker ett värde i att satsa på nyskriven dramatik och nykomponerad musik under kommande planperiod. Här bör understrykas att det gäller verk av professionellt verksamma kulturskapare. Vi ser fram emot

att man avser vidareutveckla pilotprojekt inom Sörmlandsmodellen, men oroas av skrivningen "Genomförs under förutsättning att resurser erhålls". Här önskar vi ta del av mer information om utvecklingen framöver.

Det är positivt att tillgänglighetsfrågan när det gäller scenkonsten lyfts fram i handlingsplanen, och att man avser skapa samarbete mellan främjandeverksamhet och professionell verksamhet.

Generellt vill vi liksom i vårt remissvar på rådande kulturplan uppmärksamma att när de offentliga anslagen inte förmår hålla jämna steg med pris- och löneökningar hotas möjligheterna att behålla den höga kvaliteten och omfattningen på verksamheterna, samtidigt som utrymmet för förnyelse och utveckling krymper.

Vi saknar mer konkreta skrivningar om hur landstingets arbetar med kompetensutveckling för det professionella konstnärliga skapandet och specifika förslag till insatser för kompetensutvecklingen inom scenkonsten i länet, i synnerhet för frilansare. Detta är idag överlag begränsat såväl inom institutioner som inom det fria kulturlivet. Det är naturligtvis positivt att handlingsplanen lyfter fram interregionala, interkommunala och internationella perspektiv. Här bör man kunna utveckla närmare vad man avser göra för samarbeten och satsningar under perioden.

7.2 Litteratur- och läsfrämjande

KLYS har i samråd med Författarförbundets regionombud i Sörmland följande synpunkter gällande litteraturområdet:

Angående "Fortsätta kartläggningen av sörmländska ordkonstnärer": Länsbiblioteket har hösten 2015 tilldelats resurser i form av personal som under arbetstid får ägna sig åt detta (i samverkan med kulturskaparna i landstingets referensgrupp för litteratur- och läsfrämjande).

Påfallande många av punkterna under rubriken Litteraturfrämjande är formulerade så, att projekten/prioriteringarna sker med förbehållet "Genomförs under förutsättning att resurser erhålls". Vår viktigaste invändning mot handlingsplan 2016 gäller den första punkten. Där står: "Planera för en inventering av vad som görs på biblioteken inom litteratur- och läsfrämjande med utgångspunkt i de nationella målen. Inventeringen ger ett kunskapsunderlag för det fortsatta arbetet och synliggör var insatser behövs. Genomförs under förutsättning att resurser erhålls."

Ett sådant synliggörande måste rimligen vara kostnadseffektivt, så denna punkt borde prioriteras. Och förbehållet borde inte gälla inventeringen, utan på den borde det satsas med bestämdhet, i synnerhet som den kanske inte är så dyr i reda pengar. Vi föreställer oss att om en spindel i nätet utses på något av de berörda biblioteken, så är det mer en fråga om kommunikation personalen emellan.

Det bör understrykas att även litterära översättare samt poeter ingår i gruppen professionella som bör omfattas av de regionalpolitiska insatserna på litteraturområdet. KLYS skulle gärna se att man i handlingsplanen lyfter frågan om generella arbetsvillkor på litteraturområdet och vilken policy landstinget har för ersättningar för framträdanden i regional och kommunal regi för författare, poeter och översättare.

7.3 Bild och form

KLYS välkomnar många av de initiativ och särskilda satsningar inom bild- och formområdet som man presenterar i handlingsplanen. På det stora hela är det mycket bra att samtidskonsten lyfts fram specifikt. Vi ställer oss emellertid undrande inför det faktum att handlingsplanen helt saknar skrivningar om hur landstinget under planperioden förhåller sig till MU-avtalet samt hur man arbetar med 1%-regeln när det gäller bild- och formkonsten i nybyggnationer.

8 Sammanfattande synpunkter

På det stora hela finner KLYS det mycket positivt att Landstinget Sörmland formulerat denna årsspecifika handlingsplan och låter den gå på remiss. Ambitionerna är goda och vi sätter stort värde på att man här konkretiserar många satsningar inom ramen för rådande kulturplan. Dock vill vi särskilt anmärka på att man i dokumentet påfallande många gånger påpekar att olika insatser ska genomföras om resurser erhålls eller förstärks. Detta gör planen generellt vag och KLYS skulle önska förtydliganden framöver kring den reella praktiska planeringen av somliga i planen föreslagna insatser.

Vidare vore det på sin plats i handlingsplanen att påpeka om och hur avtal och ersättningsnivåer till professionella kulturskapare inom alla de olika konstområdena ser ut och eventuellt följs inom landstinget.

Vi skulle gärna se att man i handlingsplanen säger något om hur såväl den regionala kulturförvaltningen som landstingspolitiken arbetar med principen om armlängds avstånd under kommande planperiod och hur beslutsprocesser som rör det professionella kulturlivet inom både region och kommuner grundas och genomförs i praktiken.

KLYS vill slutligen tacka Landstinget Sörmland för att vi getts tillfälle att ta del av remissutgåvan av den handlingsplanen för 2016 års kulturliv i länet och inkomma med vårt yttrande. Vi ser fram emot en fortsatt dialog med regionen i kultur- och konstnärspolitiska frågor, och följer med stort intresse hur regionen under pågående planperiod utvecklar sitt samrådsarbete både med de yrkesverksamma kulturskaparna och övriga kulturaktörer och samhällsnivåer i regionen.

För KLYS

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd
Alströmergatan 12, 7 tr
112 47 Stockholm

Telefon Carl: 070-262 19 38

www.klys.se